

4. MEDNARODNA KONFERENCA O DEDIŠČINI. DEDIŠČINA IN VZDRŽNI RAZVOJ Portugalska, Guimarães, 22.– 25. julij 2014

Na Portugalskem, v zgodovinskem mestu Guimarães, je med 22. in 25. julijem 2014 potekala mednarodna konferenca o dediščini in vzdržnem razvoju. Konferenco je odlično pripravil in izvedel inštitut za vzdržni razvoj Green Lines¹ iz Lizbone, ki vsako leto pripravi več mednarodnih tematskih konferenc o dediščini (npr. o ekomuzejih, lokalnih muzejih in živih skupnostih; o ohranjanju, vzdrževanju in revitalizaciji zgodovinskih stavb in struktur itn.).

Namen konference je bil razgrniti sodobno vlogo kulturne dediščine pri doseganju smernic vzdržnega razvoja, ki se več ne osredinja le na uravnoteženo varovanje okolja, gospodarski razvoj in graditev sočutne in povezane družbe, temveč tudi na ohranjanje in razvijanje kulturne različnosti, lokalnih vrednot in pomenov, regionalnih identitet, doseganje medkulturnega in medverskega dialoga. Pri ustvarjanju vzdržne politike so tudi dediščinske prakse pridobile nove vloge in pomene, ki naj bi se uresničile z globalnimi povezavami in razmerji med razvojem gospodarstva, rabe naravnih bogastev in doseganjem dobrega počutja prebivalcev. Poleg tega se ohranjanje in predstavljanje kulturne dediščine v sodobnem svetu spoprijema z novimi, kompleksnejšimi problemi. Degradacija kulturnih krajev in spomenikov namreč ni več le rezultat staranja materialov in nespametnih posegov v bivalnem okolju, temveč tudi globalnega in lokalnega onesnaževanja, podnebnih sprememb, revščine, religije, turizma, komodifikacije, ideologije, vojn, če poudarimo le najbolj žgoče probleme. Vse to narekuje nove pristope, naloge in vizije o dediščini.

Številni udeleženci konference, ki so prišli iz različnih držav, javnih in zasebnih dediščinskih inštitutov in univerz, prevladovali pa so strokovnjaki iz ZDA, Avstralije in Anglije, so tako predstavili različne dobre in manj ustrezne prakse, projekte in akcije upravljanja s snovnimi in nesnovnimi elementi dediščine ter druge kulturne prakse (priprava lokalnih festivalov, razstav, turističnih prireditev itn.). Predstavljeni članki, ki so izšli v e-zborniku konference (Amoêda idr. 2014), posredujejo globalni pogled, kako je dediščina kontekstualizirana v štirih razsežnostih vzdržnega razvoja (okolje, gospodarstvo, družba in kultura). Pozornost je bila namenjena predvsem predstavitvi novih metodologij, orodij (npr. informacijsko-komunikacijska tehnologija), smernic in vlog dediščine na teoretični in praktični ravni.

Širok spekter razumevanj in vlog dediščine v sodobni globalni družbi so pokazale tudi teme delavnic, v katerih se je razpravljalo o dediščini in vzdržni politiki, dediščini in družbi, dediščini in okolju, dediščini in gospodarstvu, dediščini in kulturi, dediščini in izobraževanju, ohranjanju zgodovinskih stavb in struktur ter dediščini in kulturnem turizmu. Ob koncu konference je bila organizirana razprava, kako misliti dediščino v prihodnosti, kjer se je lepo pokazalo, da je dediščina tako kompleksen in večrazsežno razumljen pojem, da je težko začrtati njeno nadaljnjo razvoj-

no pot. Priznani angleški raziskovalec John Carman je predstavil misel, ki popolnoma izraža sodobne poglede na razumevanje dediščine. Po njegovi interpretaciji obstajamo raziskovalci, ki točno vemo, kaj je dediščina in se s samo definicijo ne obremenjujemo. In so raziskovalci, lahko bi jim rekli teoretiki, ki se nenehno sprašujejo, kaj je dediščina, in jo skušajo razumeti z različnimi teoretičnimi pristopi. Njegova izjava je bila v dvoran deležna številnih replik, saj se je večina udeležencev strinjala, da razumevanja sodobne vloge in pomena dediščine nikakor ne moremo interpretirati le s teorijo, nastalo v kabinetu, brez primerjav, kaj se dogaja z nosilci kulturnih spomenikov in drugih nesnovnih dediščinskih prvin na terenu. Ob grozečih družbenih problemih, s katerimi se spoprijema skoraj ves svet, in iskanju rešitev za blažitev posledic, npr. revščine, brezposelnosti, lakote, kršenja osnovnih človekovih pravic, migracij itn., ni časa za razmišljanje, kaj je dediščina v teoretičnem pogledu, temveč kako dediščinske prakse uporabiti za opolnomočenje ljudi in blažitev nastalih problemov. Čedalje več ljudi, ki se dnevno ukvarjajo s težavami, kaj bodo jedli ali kako obvarovali sebe in svoje otroke, ne more razmišljati o procesih ohranjanja, predstavljanja in sodobne rabe dediščine. Zato moramo strokovnjaki ljudem pomagati, da ob dediščinskih praksah pridobijo samozavest, nove veščine in znanja za nova delovna mesta ter posledično ekonomsko in socialno samostojnost. Po drugi strani pa je konferenca tudi pokazala, da je interpretacija dediščine odvisna tako od pristopa »od spodaj navzgor« kot od »od zgoraj navzdol«, tj. s strani strokovnjakov, ki delujejo v političnih dediščinskih ustanovah, kot so Unesco, Svet Evrope, različne nacionalne organizacije. Lokalno prebivalstvo lahko samoiniciativno raziskuje, (po)ustvarja, predstavlja, uporablja snovne in nesnovne prvine lokalne dediščine, vendar brez finančne podpore in strokovnih povezav in prizadevanj lokalne politike njihova dediščina ne bo nikoli postala svetovna ali nacionalna dediščina; le ta namreč lahko zaradi vpisa v nacionalni ali svetovni register privablja nove obiskovalce. Po drugi strani pa se odpira tudi vprašanje, česa si lokalno prebivalstvo v zvezi s svojo dediščino sploh želi.

Vir

AMOÊDA Rogério idr. (ur.): *Heritage 2014: Proceedings of the 4th International Conference on Heritage and Sustainable Development*. Barcelos: Green Lines Institute for Sustainable Development, 2014 (elektronska knjiga).

¹ Več o inštitutu na: www.greenlines-institute.org.

* Dr. Jasna Fakin Bajec, univ. dipl. etnol. in kult. antropol., prof. zgodovine, znanstvena sodelavka, Sekcija za interdisciplinarno raziskovanje ZRC SAZU, Raziskovalna postaja Nova Gorica, 5000 Nova Gorica, Delpinova 12, jasna.fakin@zrc-sazu.si.